

Міністерство освіти і науки
Полтавська спеціалізована школа-інтернат №2 I-III ступенів
«Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки»
імені Софії Русової
Полтавської обласної ради

А.В. Ключинська

«Християнська етика в школі- інтернаті»

«Основні напрямки виховання дітей школи-інтернату»

(стаття, публікація, розробка уроку)

Полтава-2019

І можливо, разом з іншими, такими ж як і вони самі, їм вдасться для себе і
для своїх дітей побудувати новий світ Без голоду солоду, жадібності,
підлості Та інших всіляких негараздів.

А.П. Чехов

(На словах атеїст, хотів прочитати Біблію за тиждень, а читав її все життя.)

Зміст

1. Стаття «Християнська етика в школі-інтернаті»
2. Публікація «Основні напрямки виховання дітей школи-інтернату»
(Альманах української асоціації Антона Макаренка, випуск №1, 2003 р.
с.27-28)
3. Розробка уроку «Урок-чесності»

Стаття «Християнська етика в школі-інтернаті»

На початку ХХІ століття ми всі побачили і зрозуміли-людство стоїть на новому шляху свого розвитку. Це відбулося несподівано (рангово) і непомітно. Ми змінюємося всі разом і кожен окремо, робимося іншими і продовжуємо змінюватися стрімко і невтримно.

Не помічаючи цього, лише іноді із страхом і нерозумінням звертаємо увагу на зміни у своїй психології і світогляді, звуженню кругозору, зниженню сприйняття, відмиранню аналітичних здібностей.

Прийшли нові часи і ми всі опинилися в них однаково розгубленими. Нові технології, фінансові потоки, розгалужена мережа Інтернет - все це, тим чи іншим шляхом, впливає на виховання наших дітей.

Перебуваючи в системі суспільних відносин, які постійно ускладнюються, людина має знайти відповідь на ряд етичних питань:

Що таке совість, обов'язок, честь, справедливість, добро, зло, гідність?

Великою мірою хвилюють людину проблеми сенсу життя, і його кінцевої мети, розуміння вічності людського існування.

Духовність надає особливого смислу життю людини, і відповіді на її вічне запитання. Саме на цих позиціях і спрямовано навчально-виховний процес в школі-інтернаті №2.

Особливу увагу ми приділяємо дітям-сиротам, але і діти з малозабезпечених сімей мають потребу в духовній підтримці дорослих.

Вже з дошкільного відділення ми намагаємося звести до мінімуму спогади дітей про холодне, голодне існування, образи батьків, а то і просто людей, які не змогли вчасно заступитися за дитину в результаті чого вона і потрапила в державний заклад. Адже ми добре розуміємо, що поки дітки маленькі, то їх недоліки теж малі і їх легко викоренити:

Як молоду картоплю, шкурка якої легко відходить якщо її легенько потерти. Якщо ж картопелька полежить, то потім щоб її обчислити знадобиться ніж. А якщо вона ще и зіпсована, то треба вже врізатися глибоко.

На мій погляд чим раніше ми прищепимо до дітей розуміння основ християнської етики, тим легше їм буде в подальшому. За дитину сироту хтось має турбуватися, тому ми велику увагу приділяємо хрещенню. Адже при хрещенні кожна дитина отримує ангела-хранителя.

Років 10 тому дівчинка Катя, якій було 5 років запитала мене "А в тебе є мама?" Скажу чесно - я дуже злякалась, але сказала "Так", а вона каже "А ти

моя мама?". Нам легко говорити і судити зі сторони як правильно поступати, а коли треба давати відповідь маленькому беззахисному створінню, яке чекає від тебе, тут розгубиться самий сильний. І я, розуміючи яку беру на себе відповідальність, сказала (зараз так).

Потім було наступне запитання: вона захворіла, я прийшла відвідати її в лікарню, вона так плакала, просила що я її забрала але це було неможливо, і ми обнялися, я теж заплакала, її було дуже шкода.

А потім ми сиділи разом розмовляли, і потихеньку почали сміятися. Тоді Катя каже - "А єсть Бог?" і я сказала "Так". Нам було так важко, ми плакали, а зараз все пройшло і ми сміємося. "Давай в вечорі як лягатимемо спати подумаємо про це. Добре -сказала Катя.

І таких випадків в моїй практиці чимало.

У 2006 році для учнів початкових 1 -4 класів у навчально-виховному процесі ми ввели уроки "Християнської етики в українській культурі" і уроки "Етики" для 5-6, а тепер і 7-х класів. Пізніше вийшла програма для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, розроблена Київським педуніверситетом імені Грінченка та всеукраїнським православним педагогічним товариством, викладання якої здійснюється за рахунок годин варіативної складової навчального плану. Прекрасна програма!. В якій враховано всі етичні, естетичні, культурологічні компоненти у житті дитини на основах української християнської моралі. Вийшли з друку підручники та робочі зошити для учнів 1-4 класів "Дорого добра", "Дорога милосердя", "Дорога доброчинності", "Дорога мудрості". Ми обов'язково поступово будемо вводити уроки "Х Е" і в 7-х класах, щоб наскільки можливо закласти у наших учнів фундаменти християнських цінностей.

Як сказав авторитетний богослов II-III століття Тертуліан : "Душа людини за природою-християнка", а тим більше дитина.

Діти сприймають і засвоюють прояви християнських моральних чеснот, якщо вони яскраво виявляються в життєвих ситуаціях.

І тоді в школі ми знайшли маленьке приміщення, разом із старшокласниками поклеїли в ньому шпалери і при підтримці начальника управління освіти Мірошніченка В.І., та при допомозі о. Андрія, який приділяє велику увагу нашій школі, ми створили і освятили маленьку капличку, в якій можна постояти, подумати, запалити свічку і прочитати молитву.

Ключ від каплички можна взяти кожному, а в православні свята вона

відкрита зранку і до 4-х годин дня. Всі діти без винятку дуже люблять християнські свята, особливо Різдво і Великдень (Пасху).

На Різдво кожен клас готує вертеп, колядки, щедрівки. На Пасху розмальовують писанки, роблять малюнки, співають пісні, проводять конкурси, складають вірші і твори на теми Добра, Мудрості, Милосердя і Доброчинності.

Буденні цінності підкріплюються вчинками; — На протязі року діти сліdkують за братською могилою воїнів, яка знаходиться на території школи, допомагають пенсіонерам в саду, в побуті. А на День людей похилого віку готують подарунки і вітання нашим ветеранам-педагогам, які живуть поруч з нами, у шкільному будинку.

Із план виховної роботи ми ввели години на яких вихованці дошкільного відділення, учні початкових і середніх класів читають оповідання, вірші, розглядають ситуації на морально-етичні теми, розфарбовують книжечки, біблійні історії, проводять театралізовані вистави разом з представниками християнської церкви, які періодично на чолі з о. Андрієм відвідують нашу школу.

Людина, яка вперше переступає поріг Храму запитує - де продають свічки? Де їх можна поставити "За упокій", "За здоров'я".

Люди ,які вдруге зайшли в Храм, запитують де можна освятити машину, квартиру, хрестик.

Люди, які заходять в десятій раз в церкву, запитують - де можна знайти духовного отця?.

І якщо бути чесним, то треба зізнатися, що духовного батька знайти важко, якщо Бог вам його не подарує.

Та і як може вистачати на всіх духовних батьків, якщо і простих, біологічних на всіх не вистачає. Останнім часом біологічні батьки все частіше не бажають виховувати своїх дітей. Хоча зараз немає ні війни, ні епідемії, ми все рівно живимо в епоху "тотальної безбатьківщини".

Якщо ми питаємо один одного -"Де твій батько?", то і від людей, які виросли не в інтернаті, в семи із десяти випадків почуємо : "Мій розвівся з матір'ю". "Мій спився". "Мій помер", а восьмий скаже - "Мій живий, але бачити його я не хочу". Саме з цієї причини чуже сирітство повинно бути зрозумілим кожній освіченій людині.

Можна піти по легкому шляху: заплющити очі на те, що старшим дітям нічим себе зайняти, що їм хочеться курити, тікати в темні закутки, де їх ждуть такі ж самі, і де, в кращому випадку, під гітару співають похабні пісні

і ведуть розмови ненормативною лексикою.

А можна боротися за них не просто обмеживши їхню свободу, а запропонувати замінивши пустоту, на щось більш важливе і духовне.

На відміну від молодших, в старших класах до дітей-сиріт повинен бути особливий підхід. Вони розуміють своє сирітство і його негативні наслідки можуть залишитися у них на все життя. У них, або немає тієї радості і впевненості у собі яка є у дітей, яких люблять батьки. Або навпаки зухвалість, неслухняність, прагнення до шкідливих звичок, а то, і зухвала поведінка,

потребують терпіння і відповідного відношення до них дорослих. Дуже важко заставити їх зрозуміти, що певні обмеження існують задля їхньої ж безпеки. & І саме тут, незважаючи на те, що іноді легше відступити і відійти, на допомогу нашим педагогам приходять уроки християнської етики і люди з високою мірою відповідальності представляючи собою зразок Християнської етики - представники Християнської Церкви, які проводять з юнаками і дівчатами виховні години, заняття на теми духовності, говорячи про труднощі, радості, про їхній вибір. Про відношення до себе, до сім'ї, до людей, до життя.

Є певна думка, можливо вона і правильна, не знаю, що в школі-інтернаті діти-сироти, ізольовані від зовнішнього середовища, що їм потім важко адаптуватися, через те, що їх свобода обмежена. При цьому я завжди згадую притчу коли в монастирі, монахи нарікали на суворість уставу:.. Настоятель монастиря сказав їм: "Не нарікайте, ви просто не знаєте наскільки важче жити в миру, серед спокус, чим бути ізольованим від нього".

"Місто"- це слово, співзвучне латинському "миру". Місто і мир рифмуються. Це тому, що місто-зліпок миру, космосу.

Космос трьохповерховий. Місто теж.

Палаци, хати, підвали

Небесна, земна, преісподня.

В кожному місті можна здійснити подорож в ад і навпаки : Одні рахують копійки і латають дірки, іншим нічого не варто підпалити сто доларову купюру, щоб викурити сигарету, все це величезним тягарем лягає на плечі наших дітей.

А їм, безумовно, хочеться бути схожими на тих, хто сидить з ранку до вечора в барах, і на руках у яких, давно немає слідів від мозолей.

І саме ніде, так, як тут, іде боротьба за душі.

Коли ми одного разу зрозуміємо, що дітися нам уже ніде. Що без світла,

телебачення, гарячої води нам не обійтися, і ми не зможемо жити в пустелі, ми побачимо, що й пустелі вже не залишилося, тому що місто із своїми протиріччями її вбере в себе.

Залишається одне, дуже важливе розуміння чогось більш величного, що ми повинні закласти своїм юнакам і дівчатам, які знаходяться на порозі свого самотійного життя.

І якщо в початкових 1-4, і середніх 5-7 класах, ми можемо закласти в душі наших дітей високоморальні духовні орієнтири українського суспільства.

То в старших, 10-11 класах, юнаки і дівчата, скоріше зможуть зрозуміти релігійні та світоглядні переконання інших людей - роль моралі в житті людства.

Грамотно будуть відноситися до основ християнської філософії, літургійного процесу, який відбувається в наших Храмах.

І, останнє: можливо я неправа, я вважаю, що курс "Основи християнської етики в 1-11 класах" повинен викладатися для всіх дітей без винятку.

Адже математику, історію, фізику ми викладаємо для всіх однаково, але фізиками і математиками стають одиниці, всі інші просто вчаться.

Світ поділений культурологічно на ісламський, буддистський, християнський і в ньому є віруючі і атеїсти, але ми говоримо, що одні належать до ісламської, інші до буддистської культури.

А ми і наші діти повинні завжди пам'ятати, що ми належимо до християнської культури.

І тоді, завдяки правильно сформованим морально-духовним цінностям переважна більшість наших дітей піде із школи підготовленими до самотійного життя із сформованими моральними чеснотами, з умінням відокремити добро від зла.

І можливо, разом з іншими, такими ж як і вони самі, їм вдасться для себе і для своїх дітей побудувати новий світ. Без голоду .холоду .жадібності, підлості

Та інших всіляких негараздів.

А.П.Чехов (На словах атеїст, хотів прочитати Біблію за тиждень, а читав її все життя.)

Публікація «ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ШКОЛИ - ІНТЕРНАТУ»

У Національній доктрині розвитку освіти [2,9] відзначається, що національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору й діяльності, спрямованої на процвітання України.

Напрямки національного виховання визначає загальна мета - формування національної свідомості, високої духовності, моральної, естетичної, правової, трудової і екологічної культури.

Розумове виховання дітей школи-інтернату є важливим складником усебічного розвитку особистості. Мета розумового виховання - забезпечення засвоєння учнями основ наук, розвиток їх пізнавальних здібностей і формування на цій основі наукового світогляду. Успіх навчальної діяльності вихованців школи-інтернату для дітей-сиріт значною мірою залежить від рівня сформованості в них умінь читати, слухати, усно формулювати і викладати свої думки, писати, працювати з книжкою. Велику увагу слід приділяти вихователеві сирітського інтернату формуванню у вихованців спеціальних умінь: читати карти, креслення, слухати музику, користуватися словником при вивченні іноземних мов, а також уміння дотримуватися раціонального режиму розумової праці. Особлива роль у розумовому вихованні належить формуванню інтелектуальних умінь. Цьому сприяють різні типи завдань, які виконують діти: дослідницькі (спостереження, дослідництво, підготовка експерименту, екскурсії та експедиції з метою збирання матеріалу); порівняльні (пов'язані з аналізом і узагальненням ознак).

Розширенню кругозору вихованців школи-інтернату для дітей-сиріт, розвиткові їхніх інтелектуальних сил і здібностей сприяють також різноманітні види позаурочної та позашкільної освітньо-виховної роботи за інтересами.

Формування наукового світогляду

Науковий світогляд виявляється у поведінці людини і визначається оптимальним засвоєнням понять, законів, теорій, готовністю обстоювати свої ідеали, погляди, переконаність у щоденній поведінці та діяльності. Наголошуючи на визначальній ролі світогляду в поведінці людини,

В.О.Сухомлинський писав: "Переконання - це не лише усвідомлення людиною істинності світоглядних та моральних понять, а й особиста її готовність діяти відповідно до цих правил і понять. Переконаність ми спостерігаємо тоді, коли діяльність людини мотивується світоглядом, коли істинність того чи іншого поняття не тільки не викликає в людини сумнівів, а й формує її суб'єктивний стан, її особисте ставлення до істини" [3,13]. З науковим світоглядом співіснує релігійний світогляд.

До школи-інтернату часто приходять представники різних релігій. Вихователям сирітського інтернату слід прислухатися до порад, які пропонує П.Щербань:

1. Поважаючи релігійні почуття віруючих учнів, поважно ставлячись до релігії, слід формувати у своїх вихованців науковий світогляд.
2. Вихователь має бути людиною високої культури, знати історію, світову літературу, мистецтво, Біблію.
3. Педагог має зробити все, щоб запобігти виникненню конфлікту, образи чи приниження гідності почуттів віруючих учнів [4, 7].

Відповідну роль у формуванні наукового світогляду вихованців сирітського інтернату відіграє позакласна виховна робота. Тому вихователь має планувати виховні заходи з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, щоб збагатити їх світоглядними поняттями, уявленнями, ідеями, теоріями, а цим самим сприяти формуванню поглядів і переконань.

Моральне виховання

Зміст морального виховання учнів школи-інтернату для дітей-сиріт зумовлений вимогами суспільства до формування всебічно розвиненої особистості, рівнем моральності.

З огляду на ці чинники завдання морального виховання в школі-інтернаті - формування національної свідомості й самосвідомості, прагнення жити в гармонії з природою, свідомої дисципліни, обов'язку та відповідальності, поваги до закону, до старших, до жінки. Важливим у моральному вихованні є святкування дат народного календаря. Народний календар - це система історичних дат, подій, спостережень за навколишньою дійсністю, народних свят, інших урочистостей, які відзначаються протягом року; це енциклопедія знань про життя людей, їх побут, спосіб життя, виховну мудрість, природні явища. Вихователь сирітського інтернату повинен до плану своєї роботи вносити виховні заходи, присвячені Дню Незалежності України, Дню Конституції, Дню Соборності України, а також датам,

пов'язаним із релігійними святами: Днем Андрія, Днем Миколая, Щедрим Вечором, Різдвом, Водохрещам, Великоднем, Покровою Матері Божої тощо. Екологічне та теологічне виховання

Завдання екологічного виховання - сприяти нагромадженню екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати вміння і навички діяльності в природі. Екологічне виховання передбачає розкриття сутності світу природи - середовища перебування людини, яка повинна бути зацікавлена у збереженні цілісності, чистоти, гармонії в природі. Це передбачає уміння осмислювати екологічні явища, робити висновки про стан природи, розумно взаємодіяти з нею. Вихователь школи-інтернату для дітей-сиріт зобов'язаний здійснювати екологічне виховання на всіх етапах навчально-виховного процесу в школі. Результатом екологічного виховання є сформована екологічна культура дітей-вихованців школи-інтернату, що характеризується різнобічними глибокими знаннями про навколишнє середовище, безпосередньою участю у природоохоронній роботі.

Зміст валеологічної освіти, слушно зауважує М.В.Гриньова, - охоплює систему знань про взаємозв'язок Людини, Природи та Суспільства, про створення умов для повноцінного фізичного, інтелектуального, духовного здоров'я та розвитку молодшої людини у навчальній діяльності, формує практичні вміння та навички організації здорового способу життя, установлює етичні норми, які цьому відповідають [1,17]. Вихователь сирітського інтернату повинен володіти валеологічною культурою та втілювати її в зміцненні здоров'я своїх вихованців, пам'ятаючи, що "здоров'я - передумова самореалізації особистості. Знання, вміння, здібності людини мають сенс лише тоді, коли фізичний стан дозволяє їх реалізувати" [1,24].

Трудове виховання

Школа-інтернат повинна підготувати своїх вихованців до життя і праці, що досягається значною мірою завдяки трудовому вихованню, залученню учнів до безпосередньої участі в праці, особливо суспільно корисній. Щодо дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, то завдання трудового виховання також набувають певної специфіки. Передусім слід подолати у частини дітей негативне, зневажливе ставлення до праці, створити психологічну готовність до неї, виробити трудові вміння та навички, допомогти професійно самовизначитися, працевлаштуватися.

У школах-інтернатах на сьогоднішній день створено чітку систему

трудового навчання, виховання і профорієнтації. Це й уроки, під час яких учителі пов'язують вивчення основ наук з життям, й позакласні заходи - виховання на прикладі життя і роботи кращих трудових колективів, екскурсії на новобудови та до навчальних закладів, зустрічі з людьми різних професій. Не можна виховувати працелюбність і потребу в праці, не залучаючи до неї дітей. Із дошкільного відділення школи-інтернату приходять діти до першого класу з навичками найпростішої роботи, яку вони охоче виконують. Учні 1-3 класів залучаються до суспільно корисної праці, вони залюбки працюють у шкільному садку, на подвір'ї. Чим більше різноманітних трудових навичок набуває дитина С у молодшому віці, тим більше задоволення одержує від своєї праці. Школа-інтернат має достатню навчально-матеріальну базу для трудового навчання.

У вихованні в дітей потреби у праці велике значення має мотивація трудової діяльності та система заохочення. Перш ніж виконати будь-яку роботу, учень повинен усвідомити її значущість. Цьому питанню приділяється в школі велика увага. Результати трудової діяльності вихованців обговорюються на трудових зборах, засіданнях, загальношкільних лінійках, висвітлюються в пресі та радіопередачах. Між класами організовано змагання. Традиційними в школі-інтернаті стали огляди-конкурси на кращий санітарний стан, оформлення навчальних кабінетів, спалень, ігрових кімнат, на кращий стан і оформлення території; на кращий зовнішній вигляд; на краще збереження обладнання, одягу, взуття. У школі діє постійна виставка дитячих саморобок "Хвала рукам умілим". Найкращі з них представляються на районних, міських та обласних конкурсах.

Оскільки школа є основним джерелом поповнення робітничого класу та селянства, частиною її навчально-виховного процесу повинна стати допрофесійна підготовка, орієнтація на вибір робочої професії. Специфіка інтернату полягає в тому, що навчальний заклад повністю бере на себе орієнтацію дітей на професію і має можливість організувати працю школярів як соціально-виробничий процес. Саме участь дітей у виробничій праці значною мірою впливає на професійну орієнтацію учнів. Після закінчення школи вихованці інтернату обирають професію, потрібну країні. Естетичне виховання учнів сирітського інтернату є важливою складовою всебічного гармонійного розвитку особистості. У процесі естетичного виховання важливо навчити учнів розуміти і сприймати красу. Слід подбати, щоб, спостерігаючи прекрасне, вихованець сирітського інтернату

не залишався байдужим, переживав, відчуваючи любов або ненависть до спостережуваного. Тому завдання вихователя сирітського інтернату полягає у вмілому та вдалому використанні засобів естетичного виховання, у створенні умов, які б сприяли формуванню емоційної сфери учнів. Багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство. Важливе значення має виховання у дітей естетики поведінки-акуратності в одязі, красивої постави і манер, уміння триматися невимушено, природно. Важливу роль в естетичному вихованні відіграє оформлення спального гуртожитку, вітальні, кімнати відпочинку, класної кімнати. Наявність бібліотеки, телевізора, журналів, обговорення прочитаної книги чи переглянутої телепередачі, відпочинок на природі, відвідування театру чи екскурсія до музею, знайомство з пам'ятниками створює сприятливі умови для прищеплення естетичних смаків вихованцям сирітського інтернату. Одним з основних шляхів естетичного виховання є навчальна робота: уроки малювання, співів, музики, літератури, де учні не лише здобувають певні знання з конкретних видів мистецтва, а й набувають відповідних практичних умінь та навичок, розвивають свої мистецькі здібності. Важливу роль відіграють також створювані фольклорні ансамблі; школи і класи кобзарського, сопілярського мистецтва; гуртки художньої самодіяльності; в'язання, вишивання; шкільні оркестри, шкільні театри. Розширювати й поглиблювати свої естетичні знання вихованці школи-інтернату можуть у позашкільних установах, музичних і художніх школах, будинках і палацах школярів, студіях.

Фізичне виховання для дітей сирітського інтернату є компонентом усебічного гармонійного розвитку особистості. Воно являє собою систему заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я та загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок і вмінь. Зміст фізичного виховання школярів визначається навчальною програмою з предмета та програмами секцій і гуртків. Завдання вихователя сирітського інтернату в фізичному вихованні учнів полягає у формуванні звички до занять фізичними вправами, організації правильного режиму дня і тижня, вчасного здорового харчування, достатнього за часом сну, проведення виховних заходів з метою попередження вживання алкоголю, нікотину, наркотиків. Вихователь повинен організовувати при, переважно рухливі, які збуджують колективні переживання, дають радість від спільних зусиль, сприяють зміцненню дружби. Особливо важливим у фізичному вихованні є туризм,

прогулянки, екскурсії, походи і мандрівки. У таких заходах учні фізично загартовуються, вчаться бути витривалішими. Фізичному розвитку вихованців школи-інтернату для дітей-сиріт сприяють різноманітні форми позаурочної діяльності: ранкова гімнастика о 7.00, на яку виходять усі вихованці школи-інтернату, фізкультхвилинки і паузи для зняття втоми під час уроків, позаурочні заняття (гуртки, секції), масові змагання, спортивні свята, які передбачають чітку організацію, дотримання певних ритуалів. На сучасному етапі набули популярності різні системи єдиноборстві українські, коріння яких сягає козацької доби, східні й інші. Вони сприяють загартуванню дітей, вихованню у них спритності, витривалості. Отже, правильна організація фізичного виховання дітей-сиріт сприятиме забезпеченню та розвитку фізичного й морального здоров'я підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриньова М.В. Методика викладання валеології: Навчально-методичний посібник. - Полтава: АСМІ. - 2001.- 156 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти// Державний вісник України. Збірник актів Верховної Ради, Президента та Кабінету Міністрів. - № 9. - 2002. - Ужгород. - С.8-13.
3. Сухомлинский В.А. Избр. произв.: В 5 т. - К.: Рад. школа, 1979-1980.
4. Щербань П.М. Національне спрямування навчально-виховного процесу закладів освіти / Рідна школа. - 2000. - № 3. - С. 10-12.

Конспект уроку християнської етики Тема Чесне слово

Мета: Переконати дітей у важливості дотримання чесного слова. Показати, що дотримання чесного слова вимагає почуття гідності й правди, поваги до людини. Вчити вмінню каятися за погані вчинки та виправлятися. Виховувати доброзичливе ставлення до своїх товаришів.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань

— Поясніть вислів «безкорислива дружба».

— В чому проявилась безкорисливість коваля з вивченого нами оповідання?

— Як ви поясните прислів'я : «Добре тому в світі жити, хто вміє дружити».

II. Повідомлення теми заняття. Організація виконання запланованої діяльності

1. Вступне слово вчителя.

Я думаю, що ви погодитесь зі мною в тому, що маленькі та дорослі повинні вміти себе поводити в будь-якому товаристві, в будь-якому оточенні, щоб ніхто не сказав про них, як про людей невихованих.

Зараз, на превеликий жаль, поширена думка, що гарні манери — застарілі правила поведінки, які не дуже цікаві сучасним людям. Але це не так. Подумаємо: ці правила відображають ступінь уваги та любові до ближнього. Ось, наприклад, як приємно побачити, що хлопець пропускає дівчину вперед, допомагає повісити їй пальто, що підліток поступається місцем у транспорті людині похилого віку...

Дотримуючись цих правил, ми ніколи не зробимо грубої помилки по відношенню до оточуючих нас людей. А якщо вже так сталося, що ви щось зробили погане іншій людині, покайтесь, вибачтесь.

Часто, вибачаючись, або виправдовуючись ми говоримо: «Чесне слово, я більше не буду!», «Чесне слово, це не я!»

Проте бувають випадки, коли сказане слово насправді не є чесним. Як же з цим жити, що робити? Сьогодні ми це з'ясуємо.

Адже дотримання чесного слова — це не лише християнська чеснота. Кожній людині совість підказує, що брехня — це зло. Але зберегти саму совість можливо завдяки вірі в Бога, коли розуміння того, що вчинки людини оцінюють не лише люди або ти сам, а й Бог, який усе Бачить, утримує від неправди.

2. Розповідь вірша підготовленого дітьми

— Як сказано у вірші, що таке «чесне слово»?

— Яким повинно бути у людини кожне її слово?

3. Читання оповідання «Випадок з гаманцем» Є. Пермяка.

Йшли вулицею двоє: старша сестра Катя і молодший брат Костя. А попереду них йшла бабуся з корзинкою. Сива, накульгувала.

Йшла так бабуся, йшла та впустила гаманець із грішми.

Костя першим побачив це. Нахилився, взяв гаманець, а потім побіг та наздогнав бабуся.

— Бабусю, ви гаманець загубили. Ось він.

Бабуся взяла свій гаманець та поклала його в кишеню.

— Тьфу! Якою я стала неуважною...

Сказала так вона і пішла собі потихеньку далше, а Костя повернувся до сестри та пожалівся на бабуся:

— Яка вона не ввічлива. Навіть мені не подякувала.

Тоді старша сестра зупинилась, суворо глянула на молодшого брата і запитала:

— А за що вона повинна була тобі дякувати? За те, що ти був чесним? Адже чесність — це обов'язок, а не заслуга. Хіба можна за це вимагати подяки?..

Не зразу зрозумів Костя, про що говорила його старша сестра. Але, коли зрозумів, запам'ятав на все життя про цей випадок з гаманцем.

2. Міні-тест за оповіданням:

1. Бабуся загубила:

а) хусточку;

б) гаманець;

в) корзинку.

2. Чому Костя скаржився на стареньку бабуся?

а) тому що вона не подякувала йому;

б) тому що вона навіть не звернула на нього уваги.

3. Бути чесним — це:

а) важкий труд;

б) обов'язок;

в) заслуга.

IV. Фізкультхвилинка

3.

— Хто допоміг Петрикові усвідомити його провину?

— Чому Богородиця усміхалася з ікони?

Дійсно, Пречиста Діва Марія більш за все турбується про юні створіння, направляє їхні життя до справжнього блага. Нерідко буває так, направиш погляд на ікону Діви і погляд її осяє твій розум, змирить твоє серце і ти зрозумієш, що робити далі.

V. Підсумок уроку

Робота в зошиті

— Чи доводилося вам коли-небудь давати чесне слово?

— Чи дотримувалися ви його?